

133502

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 25-lea.

Nr. 222

1935.

„Stâlpii satului“

teatru sătesc în 3 acte

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Petrea Dascălul

Publicație periodică a „Asociațiunii“.

Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 8.
Tiparul Institutului de arte grafice „Daeta Traiană“. s. a., Sibiu.

Prețul 5 Lei.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“, „ASTRA“.

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele CAROL II.

Președinte activ:
Dr. Iuliu Moldovan.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Moga.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

 E datoria fiecărui bun român să sprijinească „Asociațiunea“, cetind publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 1000—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 500—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 50—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10—

651587
Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 25-lea.

Nr. 222

1935.

„Stâlpii satului“

teatru sătesc în 3 acte

de

BCU **Petrea Dascăluș** Cluj

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201504414

Publicație periodică a „Asociațiunii“.

Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 8.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.

Prețul 5 Lei.

PERSOANELE :

Florea, țăran bătrân, voinic.

Mia, soția lui Florea.

Onu, țăran între două vrăste, în port corcic.

Traian }
Florica } nepotul și nepoatele lui Florea și
Doina } Miei.

Lina, femeie din sat, port corcic.

Mărioara }
Gafia } fete din sat, frumoase.

Marcu }
Mitruș } feciori de sat, mai desghețați.
Ilie }

Bărbați, femei, feciori, fete, copii, muzicanți etc.

Notă. Se poate juca și numai actul I cu al
III-lea. Unde se poate, să se joace
toate trei actele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ACTUL I.

(Acțiunea se desfășoară în casa bătrânească a moșului Florea. Mobilierul: masă, pat, scaune, lavițe, ladă, cuier, vechi. Chindisiturile asemenea vechi, afumate, decolorate. Pe pereți atârnă icoane zugrăvite pe sticlă, blide, cane, vechi. La grindă buzduganul de grâu, mătauzul de busuioc. Intre icoane, două-trei tablouri de-ale luptătorilor din trecut. Bătrânul Florea, om puternic, stă, culcat într'o rână, pe o laviță. Mia, — bătrână și ea — smâcăie greu dintr'un caier de câlji, șezând aproape de sobă, pe un scaunel scund, cu trei picioare.)

SCENA 1.

Florea, Mia.

Mia (La ridicarea cortinei, se bocește ca la căpătâiul unui mort. Din când în când e întreruptă de-o tusa seacă):

*Muma mea și draga mea
lo simfesc că ne-om vedea.* (tușește.)

*C'am ghisat, măicuțo dragă,
Că purtam păstură neagră.* (O îneacă tusa.)

Florea (Pipăindu-și șelele și oftând): Junghiu' ăsta,... de ici, (arată) de m'ar mai slăghi!... Aș mai putea... Da' mă ține ca 'n ghiară de urs... (oftează.) Mă strânge ca 'n clește... Uff... Nu mă lasă nici să răsuflu... Vai... Mi-o venit așa, ca din senin... Doar, numai că m'am opintit, oțără, să scot un bolovan din râu și... mi-o troznit oasele ca o uscătură... Afât o fost... (oftează.) Și uite ce era să pățesc! (oftează.)

Mia (oftând și ea, se oprește eu fusul în poală): Ni se va apropia sfârșitu', bătrânule... C'am visat rău, astă noapte... Părea că o venit maică-mea la noi, știi, cum venea, — Dumnezeu s'o ierte și hodinească, — când eram tineri... Și părea (oftează) că-mi zice: „ia-ți păstură neagră, draga mami, că tot rău s'aude în lume. Că uite ce păstură port io“. Și am schimbat și io păstura... Și eram amândouă gătite ca de mort (oftează). Doamne, nu ne lăsa la rău. (Își face cruce.) Că numai de rău s'aude în lume. (Tușește lung.)

Florea (mișcându-se pe laviță): Daaai, oasele mele! Crezi, că-s coapte, nu altceva. (Încearcă să se ridice, dar nu poate.)

Dac'aș mai hi ca odată,

Nu m'aş da pe lumea toată. (Işi reia locul) (oftând): Par'că tot n'aş vrea să mor... Să mai trăiesc câţiva ani... Să mi văd nepoţii așezați... Că prea-s neajutorăți, săracii... Hei, când eram io ca ei, par'că eram mai copt la minte... (oftează) Și ce vremuri grele erau, tu, Mio!... (De-afară pătrunde o undă de glas subțire, pițigăiat. Bătrânii due palmele sece la urechi și ascultă tăcuți, mirați.)

Mia (De-odată, grăbită): Sai, Floreo!

Florea (Nemișcându-se din loc): Unde să saiu?

Mia (neliniștită): Sai, că-i mâțe în pod... Iar' ne mănecă slăcina... Fugi mai repede și alung-o în turbarea ei.

Florea (nemișcat): Auzi vorbă de muțere: zice: fugi, și io nu mă pot nici căvni. (Către Mia) Sai tu, că ești mai avană decât mine. (Oftează.) Nu mă lasă junghiu' nici să zic vai.

Mia (se ridică de pe scaunul și bate cu vârful furcii în grindă): Că-i, mamonule!... Că-i... Că-i, afurisit-o! (Ascultă amândoi. Glasul pițigăiat se aude tot mai bine prin fereastra întredeschisă.)

Florea (se ridică, îndreptându-se din șele): Uf, ce ghiară de urs mă ține aici. (Arată.)

Ca 'n clește. (Pornește spre ușe, sprijinit în toiag. Când ajunge în dreptul bătrânii): De n'aș hi io, te-ar mânca mâțele 'n casă... Ai fost și tu, când ai fost... Acum? Ești ca o socală hodorogită. (Iese. Din tindă i-se aude vorba) Stăi, că-ți dau io slănină! (Lovește cu cârja în seară.) Căâââțil! Haramule! Mâncați-ar stăpânii coada... Căââțil...

Mia (Din casă, tare): Bătrânule, închide ușa podului! Și adu o mână de prune uscate... Îs în lădoaia ai mare... Să ne mai facem de lucru... (Șede. S'apucă de tors.) Bată-i câlți, că nu se mai isprăghese odată...

Florea (Intră oftând și schiopătând. Scoate din pălărie un pumn de prune uscate și i le dă babei, zâmbind): Știi, ca acum șasezeci de ani. (Privindu-o în ochi) Iți mai aduci aminte? (Se privește amândoi galeș. Bătrânul, oftând) Hei, hei, lume trecătoare! (După o pauză.)

De-aș mai hi odată june

Aș ști peana cum se pune

Și mândruța cum se ține. (Zimbese amândoi.)

Mia (Impingându-l ușor): Ian mai taci! (Ascultă, face semn bătrânului să asculte și el.) Iar' se aude ceva... Nu știu, în pod, la noi, sau aiurea, în vecini? (Ascultă amândoi.)

SCENA 2-a.

Florea, Mia, Florica.

Florica (intră veselă și sglobie): Vai, frumos o mai cântat Safta lui Avrămuț! (Iși caută cusătura.) O adus niște ghersuri dela București, de cari n'am mai auzit, de când sânt. Tare frumoase... Să le tot ascuți... S'o adunat tot satu' în gura ei. (S'așează la fereastră și coasă, oftând.) Ascultați, că i-se aude glasu' pân' aici. (Ascultă.) Gândești că-i o priveghitoare, așa ghers frumos are. (Ascultă toți.) Auzi-o, bunico? Da' dumniata, moșule?

Florea (Mișcându-se pe laviță): Săraci oasele mele... Da' ce-o putut intra în ele? O hi un ghift de ăl rău... Ca în clește mă ține...

Mia (cu gândul în altă parte): Pare c'aș auzi și io ceva... (ascultă, atentă) O hi Safta, bat-o norocu' s'o bată... Dacă știe cânta așa de mândru, iute se va mărita.

Florea (ridicat pe jumătate): Asta o hi fost mâța din pod, bătrâno... Numai ni s'o părut... Aș hi dat de ea... Da' n'am văzut nici chior de mătă 'n pod... Zău, nu. (Se lasă jos.)

Mia (spre Florica): Și cum cânta, draga bunicii?

Florea: Auziți la baba mea! Cu 'n chior în groapă și cu capu' la cântece de dragoste... Săracă lume 'ntoarsă... 'or ajuns și bătrâni în mîntea copechilor. (Oftează.) Dai... (se prinde de mijloc) oasele mele!

Florica (oprindu-se din cusut, oftează): Hei, că să pot cânta ca Sânefta, nu m'aș da pe-o domnișoară!... (coase.)

Florea: Mai domnișoară ca tine, unde crezi că găsești? Când vrei, mînci la noi, când nu, fugi la ai voștri... Când îți vine pofta, mînci dela amîndouă mamele... Apoi sănătoasă ești, frumoasă ești... Ce mai vrei?

Mia (tușind): Las'o bătrînule, să ne cânte una, că doar n'om trăi cătu-i lumea... (oftînd) Nu, zău...

Florea (oftînd): Da, da... Cîntă-i Florico lu bunică-ta una, că i-s'or hi aprins călcâiele... (Aparte) Ce ți-e muierea!... (Tare) C'o ghisat păstură neagră... Ce știi, dacă nu azi-mîne tanga-langa, (face că trage elopotul) patru scînduri și trei coți de pămînt... Aci, că moare și se duce la matică-sa, aci o prinde doru' de cântece... Întoarsă lume!... Vai, că mie nu-mi arde de horit acum.

Mia (oprindu-se din tors): Apoi, de muream, de câte-ori ai hi vrut tu, eram de mult putredă. Da' așa? (Mișcă a joc.) Iac'așa!... (Spre Florica) Cântă, Florico, cântă... Să mai învețe și bunică-ta ceva nou. (Oftând): Las' să cânt până trăiește...

Florea (râde): Ha, ha, ha!... Curat vorba ăluia:

*Cât e baba de bătrână
Tot s'ar băga pe sub mână,
Da, o râde soarele,
Că n'o duc chicioarele...*

Dai, bată-te de ghiț, da' rău mă mai năcăjești!

Florica (grăbită): Par'că-mi umblă una prin cap... Să văd o pot nimeri?... (Încearcă, dregându-și glasul. După mai multă încercare cântă.)

*Dumnezeu învârte roata, roata,
Să mă cule, să mă scol: fata, fata...*

Florea (sărind drept în mijlocul camerei, fără să se vaitete. Înertat): Ce-i ăsta? Cum ai zis?... ăsta-i cântec?... (Amenințător) În țigănie cu spurcăciuni de ăstea! (Spre Florica) Ajară, din casa mea!... Să nu mi o spurcați! (Năcăjit și amenințând) Ce-o fost asta, Florico?

Mia (Sare și se așează în calea bătrânului):
Ho, ho, mă holbură... Ce te răcăduiești ca
un nebun? Să bagi fata în sperieți... Stăi,
furtună, că știe fata și *alta* mai frumoasă.
(Bătrânul se oprește încruntat. *Mia* se întoarce spre
Florica, care stă rușinată.) Cântă, draga bunichii,
una mai cum se cade... Pe asta să și-o
mănec Safta lui *Avrămuț*... cu ăl de-o 'n-
vățat-o.

Florica (plângând): Nu mai cânt toată
vlața mea. (Printre sughituri) Da-că mo-șu'...
(Ține cusătura la ochi.)

Florea (În mijlocul casei, îndreptându-se de
șele): Moșu-tău a fost cineva... Și n'o ajuns
să ia învățătură dela fata lui *Avrămuț*...
(Năcăjit) Cine-am fost io și cine tată-său?
Am fost și sunt stâlpul satului, (disprețuitor)
iar el!? Un vai de loc... Și-acum, or ajuns
nepoții mei să învețe țigăniile fetii lui *Avrămuț*?
(Seuipă) Lume 'ntoarsă! (Pornește spre locul de
mai înainte. Năcăjit) Că praf fac din toate!...
Așa zile-am ajuns?! (Se așează pe laviță.)

Mia (apropiindu-se de *Florica*, spre *Florea*):
Noa, da' ce te-o apucat acuma? Ce-i cu atâta
căzanie? Dac' așa-i *modia*, ce să-i faci? U!

aşa, fata lu' Avrămuţ în mătăsuri şi pantofl...
Măine-polmâne o vezi doamnă... Că dac'
aşa-i modia...

Florea (aparte): Mânca-v'aţi modia friptă!

Mia (lângă Florica, pe care o mângâie): Nu hi
supărată, draga bunicii... C'aşa-i năravu' lu'
moşu' o... li ca o vijolie, care sute palele 'n
cer... Da' se ostoale iute... Las' că-i trece
lui. (Punând mâna pe capul Floricii) Da' ştii ceva?
Să-ţi cânte bunica una, din tinereţele ei...

Florica (ruşinoasă): Şi dumniata ai fost ti-
nără, bunico?

Florea (aparte): Auzi întrebare de modie
nouă!

Mia: Hei, hei, cum să nu hiu.. Ui aşa,
tinără ca tine... (Tuşeşte, pregătindu-şi glasul.)
Oare-oiu mai putea-oi cânta, ca odată?...
Ian să 'ncere... (Cântă.)

Sub o stâncă neagră

Intr'un vechiu castel,

Unde curge 'n vale

Un râu mititel,

Plânge şi suspină

Tinăra domniţă,

Rumenă, suavă

Ca o garofiţă... (Oprindu-se, oftează.)

Florea (ineruntat, spre *Florică*): De ăstea nu fi-o cântat isteafa lui *Avrămuț*? ăsta-i cântec, nu miorlăitu' de mîjă de pe acoperiș... Că s'o sculat fata pe roată. Ptui (seuipă)! Să faci feștanie 'n casă, nu altceva. Și-apoi te mai miri, că-i atâta rău în lume? (ridicându-se.) Zi bătrâno, aia, de-o cântat-o nuntași la ospățu' nost. (Oftează.) Oare câți ani or hi de atunci, Mio?

Mia (oftând): Mulți 'or hi, *Florea*. Io gîndesc că-s vreo cincizecișicelaci. (Gînditoare.) Mi-am și uitat... Da' de care cântare zici?

Florea: Știi aia, de zicea părintele *Radu*, — Dumnezeu să-l ierte și odihnească, — zicea; asta-i nuntă românească, dragii părintelui!

' *Florică* (mai împăcată. Aparte): O hi aia, că pe când era bunica fată, nu era cale ferată.

Mia: Care, bătrânule?

Florea (punând mîna la șele și strîmbându-se de durere): Aia cu *Turda* și galbenii...

Mia (gînditoare, apoi voioasă): Îhă... Mi-aduc aminte... (Cîntă.)

*Iancule, Măria Ta,
Lasă Turda, n'o prăda,*

*Că-ți dau bani cu feldera
Și galbeni cu găleata.*

Florea (aprints): Hei, să trăiască lanecu, săracu'... Ar face colți de grapă din ălea, ca fata lui Avrămuț! Și din toți țiflindarii... Că s'o coreit lumea, de nu mai știi, care-i român și care-i om?!... (Inflăcărat.) Hai să mai cântăm una, bătrâna mea, de pe vremea noastră!

Florica (aparte): Par'că nu ți-e de bună. Astă-noapte o cântat ciuvica (cucuvaia) pe casă.

Mia (voboasă): Care s'o mai zicem, bătrânule?

Florica (aparte): De i-aș prinde, să-mi pună pe nume ce mi-o făgăduit... Până nu închide careva ochii.

Florea (cântă încet, intrerupt):

*Oștile stau față 'n față,
Strânse 'n câmpul de rășboiu...*

(Bătrâna îi ajută mai mult în gând, apoi cu glas tot mai tare. Florica, fără să urea, se trezește, furată de cântec. Cântă și ea alături de bătrâni. Glasul ei frumos e tot mai puternic. De odată bătrânii tac, Florica cântă mai departe, singură, dar însuflețită.)

Florea, Mia (de-odată, când încetează cântecul): Brava, nepoată, brava! (bat în palme)

Florea (ridicându-se însufleșit): Țăstă-s cântece și ghersuri... Nu tiri-ptri, halaripu... De ăstă să cânte fata lu' Avrămuș... Aia de s'o dus la București în ochinci... și o venit acum cu ghețe de pe sub poduri, din gunoaie... (Scuipă) Da' din Avrămuș și din fata lu' Boboloș, ce să țese mai bune? Ce mi-e măsă, ce mi-e fata!... Una s'o cununat cu cochilu' 'n brațe, alalaltă n'a mai putea face nici cochil... O hi stârchit de tot. (Încearcă să se plimbe prin casă.) Țăstă, zău, is cântece și ghersuri... Să le tot ascuți... (Își face cruce.) Că știe Dumnezeu, ce-o mai hi!? Numai de pace nu se prea aude. Ii lumea răscolită ca un furnicar... Și cu miorlăituri, cine să se mai ducă în foc? (Oștează, șede.)

SCENA 3-a.

Cei de mai înainte, *Doina*.

Doina (Intră de afară, ștregărește): Săru' mâna, bunico! (Sărută mâna bătrânii) Săru' mâna, moșule! (Trece la acesta și-i sărută mâna.)

Florica (aparte): Cu râma se prinde peștele.

Doina (treacând la Florica, privește cusătura): Tu ce coși, verișoară dragă? Te gați, te gați de măritat, bată-te norocul! (Se întoarce la bătrâna și-i șoptește ceva la ureche.)

Florea (aparte, ea pentru el): Tot a nemște, a modie străină-s toate. (Spre Doina) la ascultă, săsoaica moșului... Cum îi spune lu' săru' mâna pe românește? (Florica zâmbește mulțumită.)

Doina: Nu's săsoaică, ci-s românecă...

Florea (batjocoritor): Românecă în rochite și 'n iie fără altite!... Măgăriță în piele de bivoliță! (Râd toți) Acuși nu mai cunoști care-i una, care-i alta.

Mia (ridicându-se, pune furca într'un unghet): Uf, am înțepenit ca lemnul. (Trece la Florica și-i șoptește ceva la ureche.)

Florea (ea pentru el): S'o stricat lumea și pace! Nici, tu, cântec, nici, tu, haină ca lumea. Biserica-i goală, oamenii certați, gură și vorbă multă, ispravă ca 'n palmă. (ostând, spre bătrâna.) Par'că mi-e foame... O hi pe vremea prânzului, baba mea.

Florica (sare dela loc, lăsând cusătura):
 Numai decât moșule. (Așează farfurii, jurelițe,
 pâine. Scoate o cratiță cu varză din broter. Până ce
 Florica gătește masa, bunica iese afară, iar Florea
 continuă a necăji pe Doina.)

SCENA 4-a.

Cei de mai înainte, fără *Mia*.

Florea (spre Doina, care cercetează cusă-
 tura Floricii): Rămâi la masă cu noi, Cătărinol!

Doina: Nu mă chiamă Cătărina, ci Doina.
 Nume neaoș românesc. (Zâmbește șireată.)

Florea: Rochia și Doina Doina și
 rochia... Par'că miroase-a usturoi... Se ni-
 meresc ea nuca 'n perete...

Doina (arțăgoasă): Apoi, dacă așa e modia,
 ce să-i faci? Cu rochie nu se murdăresc
 poalele așa iute, ca cu cătrînți. (Șugubeață) Și
 apoi de ce atâta spălat? (Aparte) Nu mai
 suntem pe vremea lu' Papură Împărat! (Cer-
 cetează cusătura cu de-amăruntul.)

Florea (aparte): Auzi broșeuța. (Spre pu-
 blic.) Seamănă cu mă-sa... Aschie de ale lu'
 Rădoi... Numai gură și ocoșag! (Spre Doina)
 Așa-i, draga moșului: ne 'nțolim ca turcii,

vorghim ca vrăghiile, cântăm ca băieții 'n sațră. Și spunem ghersuri, cum ai spus tu, odată, la un iezamăn:

Că cine o 'ndrăgit străinii

Mânc'a-i-ar inima câinii. (oftează) Așa, zău!

(Se mișcă căutând să se așeze mai bine) Uf, mânca v'ar ciorile de dureri. Cum v'aș da în petri seci!

Florica (alergând în colo și 'ncoace): Te doare rău moșule?

Doina (apropiindu-se de bătrân, cu milă): Unde simți junghiu', moșule?

Florea (frecându-se cu mâna pe șele): Mă doare tot trupu', odată aici (arată). Altădată aici (arată). Dar mai mult mă doare sufletu' că nu mai e ca odată. Când văd, cum se strică lumea, din zi în zi... Par'că mi se urăște de ea. (Pauză. Fetele tac rușinate.)

Florica (aparte): N'am putut tăcea? L'am supărat cu cântecu' Saftei...

Doina (aparte): N'am putut veni în cătrință? (Tare spre Florica) Florico, ce-aveți de mâncare? Că de mi-o plăcea, rămân, de nu mă duc acasă.

Florica (arjăgoasă) : Ce să avem? (Batjocoritoare) Cârtaș de pui și aripi de purcel, cu sos de măgheran.

Florea (ea trezit dintr'un vis): Hei, ce era pe vremea Memorandului! (Zâmbește ea la o vedenie) Toată suflarea în cojoace și pieptare cu flori... Și în strate românești... Domn și chiborean... Dela opinecă până la vlădică... (Insuflețit) Ce cântece?... Ce hore?... Ce bucurie?... Ce curaj între oameni?... Da' acum?... (Intristat) Par'că nici legea n'o mai țin ca creștinii... Azi li se pun pirostiile pe cap și mâine is cu mâinile 'n păr. (Se ridică încet, schiopătează prin casă) Și și-or corect hainele ca cortorarii. (Râde) Onu lu' Prună îi cu cămașa românească peste cioareci nemțești... In potrozu' dracului... (Se plimbă gânditor.)

Florica (aparte): Nu-i a bună moșului... De mi-ar întabula curtea, cum mi-o făgăduit.

Doina (către Florea, lingușitoare): Moșule! ce-mi făgăduiești dacă n'am să mai port rochie?

Florica (aparte): Asta mă ia pe dinainte.

Florea (mângăindu-și nepoata): Iți făgăduiesc o comoară.

Doina (grăbită): Zi, zău, moșule...

Florea (hotărât): Zău, că-ți las o comoară.

Doina (lingușitoare): Cu bani, moșule?

Florea: Ce? Sunt comori și fără bani. Bani au și Țigani... Da' comoara ce ți-o las ție o au pușini.

SCENA 5-a.

Cei de dinainte, *Mia*.

Mia (Intrând, de afară): Bătrânule! Joiana noastră se gătește de făcut... S'o gropit... li eu ugeru' cât sușteriu.

Doina (lingușitoare, spre bătrân): Așa-i moșule, că dacă fată vișea mi-o cinstești mie? Iar de-o făta bou, să-l dai lu' Traianu nost!

Florica (aparte): La de ăstea te pricepi... Da' io, că mă necăjese cu ei?! (Tare, spre toți) Poftim la masă!

Mia (grăbind spre masă): Hai, bătrânule! Treceți fetelor la blid! (Mia se vâără după masă. Lângă ea iau loc cele două nepoate. Bătrânul la dreapta lor, stă încă în picioare.)

Florea: Par'că n'am fost de cându-i lumea sdravăn și tare. (oftează) Rupeam fieru' 'n dinți. Acum? Dai de loc.

Mia (îmbucând): D'apoi to?... Cine era ca mine 'n horă? (oftează)

Doina (glumeață): Da' la lueru, bunico?

Florea (tot în picioare): De-ați hi voi numai a zecea parte ca bunica voastă, n'ați aștepta mult după peșitori. (Fetele îmbucă râzând.) Nu, zău... (Băgând de seamă, că nu s'a spus rugăciunea, prinde o fureuliță de coarne și — pleose, pleose — peste mâna fetelor.) La ucinașe, păgânelor! Nu mâncați ca ghitele! (Fetele se ridică rușinate. Se ridică și Mia. Toți fac rugăciunea în taină. Sed și mănâneă.)

Mia (suflând în mâncare): Bună varză o hiert Florica.

Florea (suflă și el): Bună, că-i cu râncezeală... (Suflă.) Adevărată mâncare românească. (Suflă. Spre Doina.) Ți-e place-ți, turcoaica moșului?

Florica (aparte): Na, ocoșo! Asta-i în loc de vițelușă...

Doina (mâncând): Nu-i frumos să suflî în mâncare, moșule... li urîț și necuviincios. (Florica-i face semn, să tacă.)

Mia (suflă mai mult din obiceiuință): No... Doar n'o mai hi și una ca asta?!

Florea (suflând): Mai ști, de n'o ieșit și legea asta? Că auzi tot de ce să-ți faci

sfânta cruce. (Spre Doina) Da' de unde ai mai scos-o și pe asta?

Florica (aparte): Dela ocoșa de mamă-sa...

Doina: Ne-o spus domnișoara Muți, când ne-am prins văruțe cu sora ei, la Sf. Toader.

Florea (mâncând): Aia de vine și la biserică cu nasu' plin de făină? Gândești c'o scos-o din secretu' morii...

Mia: Și-i cu gura tot roșie, gândești că mănecă numai paprică... Și zăbalele-i sunt roșit... Ca ucigă-l toaca...

Florea (oprindu-se din mâncat): Ce să mai auzi? Zice, că nu-i frumos să sufli în mâncare?! Nu, zău, că azi, cei mai mulți suflă în borș.

SCENA 6-a.

Cei de mai înainte, *Onu*.

Onu (intrând): Bună masa!... Îi tare soacră-mea?...

Florea (glumiind): Îi tare, măi!... Poți să-i faci tistamentu'. N'o mai rămas în blid nici să orghești un șoarece. (Către eel sosit) Trece și șezi, *Onule!* (La un semn al bunicii fetele se ridică dela masă. Dau să plece, *Florea* însă le oprește.

Se scoală și el și Mia.) Ho, ho! Sgaițelor! Intâi, să mulțămim lu' Dumnezeu pentru câte ne-o dat. (Se închină toți.) Așa!... Că să hie după voi, v'ați ridica dela masă ca ghitelea din bățătură. (Bătrânul trece la locul de pe laviță, bunica spre ulciorul cu apă, iar Florica și Doina s'apucă de strâns masa.)

Florica (împingând pe Doina): Ia nu te mai ostent și tu... (Ciudoasă.) Destul a fost, că ne-ai ajutat la mâncat. (Doina lasă lucrul și prinde un Calendar de pe cuier, răsfoind în el.)

Onu (luând loc pe scaun, abia acum): Ați auzit că pe Ion al meu și pe Trăianu' dumnivoaștre i-au înhățat la armată?... Spuneau oamenii (oftează) că-s sorociți amândoi la găvălărie... Îi duce tare departe... Sărăcii copchii... (oftează.)

Doina (lăsând Calendarul pe masă): Cine? (Speriată.) Pe Trăianu nost?... Sărăcu' Trăian... (Bătrânii ascultă ca 'nlemniți.) Îl duce departe?... Mă duc să-l mai văd odată. (Fuge afară.)

Mia (aproape să scape ulciorul din mână): Dat de mine, omule!... Cine ți-o spus?... (Lasă ulciorul și se frage spre Onu.) Nu ne-a încerca Dumnezeu și cu așa ceva?... Doamne

nu ne lăsa! (Face cruce.) Da unde-i Doina?
(Caută cu ochii prin casă.)

Florea (nepăsător): După ce s'o văzut să-
tulă?!... Ce să mai piardă vremea!

Florica (ciudoasă): Și n'o zis nici boda-
proste, (mulțămim). Da' să mai zică săru'
mâna?!...

Mia (spre ușa): Nepoată, hă! (Deschide ușa.)
Doino, hă! Spune lu' Trăiănică, să dea puțin
încoace... Să-l mai vadă odată bunica... (Se
retrage la locul ei, după ce a închis ușa.)

Onu: 'Or nimeri acuma și ei... Radu o
grăghit cu trinu. Ei, săracii, ghin cu căru-
tele... Îi toată premăria cu ei. Săracu' Ion al
meu. (Aproape plânge.) O mână de copehil și
să-l scoată din țară... Zice, că i duce tare
departe.

Florea (aparte): În ăsta s'o subțiat rău
batera inimii.

Mia (tânguindu-se): Numai bunică să nu
hi... Mi se rupe sufletu' de mila lor. (Plân-
găreață.) Scumpu' mamii de Trăiănică. Te ia
și pe tine de lângă bunică-ta.

Florea (aparte): Se poate lua cu Onu de
mână. (Tare.) Mai faci, buho... și nu cobii tot

a rău... Ce vrei?... Să-l pună cătană între perini? (Spre Ion.) Și tu, așa mămăligii! Nu de geaba te-ai îmbrăcat jumătate om și jumătate neom. (Indreptându-se de șele.) Hiri-ai blăstămat, junghiu! (Curajos) Ce-mi dați să merg io în locu' lor... Zău, de nu m'aș duce. Numai junghiu' ăsta (arată) să mă mai sloboadă... Lor să le mai dați, să sugă... Is cam cruzi, săraçii... Să le mai suflați în urechi... Da' de-or mai crește...

Onu (rușinat): Da' mi-e jele, nene, Floreo... Di ce numai pe-ai noști să-i scoată din țară
afară. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Florea (întrerupând): Și pe alții să-i lase acasă, tăind frunză la câini... Să spele blidele până's de însurat... Așa-i, Onule?... Colo, când să-i întreb: unde-au făcut armata, să se chiorească la prunii din grădina. Hei, ți-ar plăcea? Zău, cu așa români, ea tine, ne putem duce pe apa Sâmbetii. (Clătinând din cap.) Stau dușmanii în juru' țării, ea muștele pe dunga blidului cu miere și... Onu?... (Băljocoritor.) Onu și-ar ascunde puiu 'n sân, să nu-l ducă cătană... (Amenințător.) Hei, nu așa era pe vremea Mimirandului!...

Atunci se cunoștea salca din om și omu' din salcă. Omu' era om și salca, salcă...

Florica (isprăvind eu masa, s'a apueat de eusut):
S'aud cântând. (Privește spre fereastră.) Îs ei...
Recruții... Auziți ce jalnic cântă... Săracii...
(Moșul, bunica merg și ei la geam. Onu o ia la fugă.)

Onu (ieșind): Ionu' fatil!... Ionu' fatil!...

Florea (tare, în batjocură): Sai, Onule și du-i beberonu', să sugă din el... C'o hi flă-mânzit, săracu'... Auzi-l cum plânge?!

SCENA 7-a.

Cei de dinainte, fără *Onu*.

Mia (cu mâinile pâlnie la ochi, privește atentă prin geam.) Taci, măi, omule!... Că-i suflet de părinte și el. (Spre *Florica*.) Mulți-s, *Florico*? Și *Traianu* nost îi acolo? Mânca-l-ar bunica să-l mănec... Scumpu' bunichli... Acuma-i cătană. (Plânge.)

Florica: Nu se văd bine... Că-i satu' 'ntreg după ei.

Florea: Ca la comédia fără bani... Că doar îi mare lucru, să hii vrednic de-a mânca pita țării. Par'că alții n'or fost ca ei?! (Cântecul jalnic al recruților se aude clar și în casă. Toți ascultă.)

*Recruții: Rău maică m'ai blăstămatu,
Să n'am parte de-al meu satu
Și să hiu înstrăinatu.¹⁾*

Florea (prefăcut): *Ălora le-o murit cineva... Florico, ei is?... Ian uită-te bine. O hi vreo îngropăctune. Nu se văd praporii? (Privește lung și atent prin geam.)*

Florica: *Bunico, mă duc și io în uliță. (Fuge.)*

Bunica (întorcând capul dela geam): *Du-te, draga bunicii, du-te... Și spune lui Traian să hie cuminte... Să nu răgușească. (Se întoarce la furcă.)*

Florea (întorcându-se la locul de mai înainte): *Și du-i și broboada, să nu-i hie frig!... Și beberonu'... Dacă i-o hi foame, să nu i-se râvnească la voinicu' Onului.*

SCENA 8 a.

Mia, Florea.

Mia (apucându-se de tors): *Numai mamă să nu hi. (Ostează.)*

Florea (șezând): *Mai cu seamă mamă la păpuși... Și la neisprăviți... Una cântă țigănește..., alta se poartă turcește, unu' se plânge*

¹⁾ Melodia se alege după plac. Să fie însă jalnică.

că-l duce cătană... (Se ridică mânios și pornește prin casă.) Apoi, ăla de-i la școală, în oraș, nu mai știe nici ocașele (rugăciunile). Și nu mai știe, decât să dea cu chicioarele în toate pchietrile. Gândești, că-i unu' din comedie, nu din școală dela oraș... Să spună el vre-un Credeu, vre-un Tată-nostu, vre-un Apostol în sfânta biserică, cum spuneau diecii (elevii) de mai demult, Doamne ferește!... (Amărit.) Mi s'o urit să-i mai văd... Nu ne seamănă nici unu'. (Ridicând capul, din loc.) Hei, bătrâno!.. Ce lume era pe vremea Mimirandulul. Par' că-ți era haznă, că ești român... (Ostează.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mia (ca să-i curme gândurile): Măi, Floreo! Acuși ne-'om scăpa și noi de lumea asta și ea de noi... (Se oprește gânditoare.) Ar hi bine să vedem și de rându' Florichii... Cu ea am mai avut noroc... Ne-o spălat, ne-o încălzit, ne-o grijit. Ni-e nepoată... și... știi tu, că i-am făgăduit s'o seriem pe curte... Să se aleagă și ea cu ceva dela noi. (Toaree.)

Florea (șede la masă): Imi vine, să nu mai dau la nime, nimic... (Gânditor.) Le-am dat partea lor... ce li s'or cuvenit. Ce-a mai rămas, e al meu. (Pauză.) Fac cu ea, ce ureau... (Hotărit.) O beau toată.

Mia (speriată): Vai de mine, Floreo, ce-ai stat a zice? Dă-ți cu palma peste gură, să nu hi zis într'un ceas slab! Nu-l lăsa, Doamne!

Florea (îndreptându-și vorba): Ba, asta n'oiu face-o, dacă n'am făcut-o până acum... Dar (gânditor.) ... o las... săracilor... ori sfintei biserici... (Izbind cu pumnul în masă.) Zău, o las... Nu-s oameni, cum i-am vrut, și pace... (oftând.) Hei, ce era pe vremea Mimorandului!? (Rămâne cu capul răzimat în palme.)

Mia (blând): S'or mai face, Floreo, s'or mai face. Căăă-s tineri, săracii... Ce să le faci, dacă așa-i *modia* și legea de-acum!?

Florea (ridicând capul): Ce?... Da asta-i modie și lege românească?... Nu mai știi, tu, care-i om și care-i neamț. Nici tu, bisericeă, nici tu ocinașe, nici tu cântec, nici joc ca lumea. Și chipurile, zic, că-s români. (Trist.) Aștia n'ei lumânare la cap nu ne pun... 'or zice, e'asa e legea și modia.

Mia (oprindu-se, își face cruce): Doar' nu ne-o lăsa Dumnezeu să murim ca neoamenii?!

Florea: Dumnezeu nu ne-a lăsa, da' ne-or lăsa ei... (Hotărât.) Ori să fac oameni, (arată) na, săracilor, mâncați-mi pomana, să vă văd cu ochii... Zău, așa fac... (Se ridică și umblă gânditor prin casă.)

SCENA 9-a.

Cei de mai înainte, *Florica*.

Florica (intrând): Vai, supăratu-i văru' Traian!... O zis, că pe el îl duce mai departe ca pe toți... Nu știu cum îl zice la orașu' ăla... Că nu i-am auzit de nume până acuma. (Bătrânii ascultă atenți. Bunica lăcrămează, se șterge des cu mâneea la ochi.)

Florea (aparte): L'or duce până'n S (orașul cel mai apropiat). (Tare) Noroc bun, nucii satului... Cine vă vor mai îmblăți la toamnă?.. Și cine or mai hohori câinii pe la htert' rachiului?... Acum, — sănătate bună, — țară, că mă duc cătană la România.

Florica (grăbită, neînțelegând gluma): Il duce și mai departe...

Florea (batjocoritor): Atunci îi tare rău... Doamne ferește... Dacă-l trece de moara Turcului, apoi îl scoate din hotaru' satului, afară.

Mia (printre oftături): Nu i-ai spus să între pe la noi?

Florica (scurt): Ba, ia... O zis, că vine.

Florea (plimbându-se): De a vent, să-i descântați de spaimă. Să nu capete copehilu'

vre-un beteșug. (După o pauză lungă, ea pentru el.)
 Da' io ce să zic? Un an în Beciu (Ulena),
 unu'n Bosnia... și-al trăilea în Hărtăgovina,
 unde nu mai vedeai pământu' de munții ai
 mari... Cătănie, nu glumă!... Și ne muștru-
 luiau, — ăia pe nemțește, — de gândeai, că
 praf s'alege din țipici (bocanei). Acum că-
 tănești la drăguțu' tău de craiu, în țara ta, pe
 limba ta, de înțelegi tot... Bă, am auzit, că-i
 duce la sfânta biserică, ca cum merg țāvillii...

Mia (tăindu-i vorba): Apoi, săracii, nu-s
 dedați cu năcazurile, cum erau oamenii pe
 vremurile de demult. Vezi tu, acum is toate
 mai pe domnie, trăiesc mai pe subțirelu...
 BGU Cluj / Central University Library Cluj

Florea: Nu, zău... Că nu sugeam din be-
 beron pân' ne înfloreau mustețele, ca azi...

Florica (amestecându-se în vorbă, oftând):
 Dai, da' frumos 'or mai cântat feciorii din
 Mândrești (o comună vecină). 'Or trecut cu
 căruțele pe-aici, pe la noi...

Mia (curioasă): Cum or cântat, draga bu-
 nichii?

Florea: 'Or hi învățat dela Safta lu'
 Avrămuț, cum se dă fata de-a roata.

Mia (dojenitor): Bătrânule!

Florica (rușinată): De nu i-o plăcea moșului nici asta, nu-i mai place nici una.

Florea (oprindu-se): Hai, s'o aud! (Vesel.) De mi-o plăcea, știi, tu, Florico, ce ți-am făgăduit? (Așteaptă. Bunica face semne Floricii, să cânte.)

Florica (tușind și dregându-și glasul): N'o știu toată... Doar' am prins numai oțără.

Mia: Cât o știi, draga bunichii... Numai cât o știi... (O îndeamnă prin semne, să cânte.)

Florica (la început fricoasă, apoi tot mai curajoasă, cântă):

Veniți viteji, apărători ai țării,
 Veniți, că sfânta zi a răsărit,
 E ziua mare, a reinălțării,
 Drapelului de gloanțe sdrențuit. (etc.)

(Se poate înlocui și cu alt marș patriotic.)

Mia (Urmărind cu ochii pe bătrân, înțelege, că-i place. Face semne fetii, îmbărbătând-o. Bătrânul se înviiorează la față, ochii i se luminează. Pornește prin casă, încercând să meargă pe tact. Când începează cântecul, se oprește.)

Florea (în mijlocul casei, drept ca un brad. Cu glas tare.): Țasta-i cântec, nu țiri-piri... Țasta să mi-l cânte nepoții, când m'or în-

gropa!... In loc de: 'N veci pomenirea lui.
(Bătrâna sare la Florica și o sărută. Moșul, spre Mia):
Bătrâno, să scriem curtea pe numele Floricii!

(Cortina).

ACTUL II.

Acțiunea se petrece în casa babei Lina, unde e șezătoare de fete și feciori. La ridicarea cortinei, fetele toare, împletese eiorapi, scarmână pene. Feciorii amestecați între fete, râd, șoptesc, le ciupesc.

SCENA 1.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Florica, Mărioara, Gafia, Mitruț.

Florica (tare): Să vă spun, ce-am pățit azi cu moșu-meu. (Se face liniște.)

Mărioara: Ît hi pățit și tu, ca mine.

Gafia: Dați-vă rând la vorbă și ne spuneți, care ce ați pățit?

Mitruț: Să ne povestească 'ntâi Florica... Știu, e'a ei îi mai cu sâmbure... Că, Doamne, aspru om mai e moș Florea... Nu 'nzădar i se zice stâlpu' satului.

Florica: Măi Mitruț, tu-l cunoști numai din auzite, da' ian să trăiești în casă cu dum-

nealui! Ar scoate lenea din tine, cum scoți o măsea rea din gură.

Mitruș: Il cunosc io ca și tine... Că doar' când am fost la elacă, o sghierat odată cu feciorii, de-am gândit că ne băgăm în pământ. (Șezătoarea râde.)

Gafia: Și cum o sghierat?

Mitruș: O zis: măi copchii, să nu mâncați bucatele părintelui degeaba, că vă fac chisăliță pe toți!... Ori lucrați ca legea, ori în lături din holda omului. Avan om, ținea-l'ar Dumnezeu! Ca un stâlp.

Mărioara: Lăsați-mă să-mi gat io vorba, apoi, să ascultăm pe Florica.

Mai multe fete: No, hai, bagă mai repede, pe moară!

Mărioara (grăbind): Nu știu la ce mă grăbeam și-am dat buntchii acu', să-l pună în altiță. Dumneaei, în loc de altiță, îl vârî în iia dela sân. Când îl cer,... ia ac de unde nu-l... Unde l-ai pus, bunico? — Unde-ai zis... Răscolim toată casa, acu', ca 'n palmă. Frăților' cel mic, din leagăn, trezindu-se, începe să plângă. Bunica, să facă și ea ceva, îl ia în brațe. Copilu' țipă ca din gură de șerpe... „Ce-i faci, bunică“? — „Ce să-i fac?..

Îl împac“. Îi smucesc coplu' din brațe și... cum îl iau, tace ca peștele... Bietu' de el, se înțepa în acu' dela sânu' bunicii. „Uite acu', bunicol!“... „Unde?“... „În ita dumnitale!“... „O, bată-l de ac', da' cine l'o hi pus acolo!“... se crucea bunica. (Fetele, feciorii râd.)

Florica: Io am umblat mai prost cu moșu'. (Un fecior pișcă brațul Gafiei. Aceasta țipă.)

Gafia: Seca-ți-ar năravu'. (Se ține cu mâna de locul pișcat.) Par'că nu te-a înfăștat maică-ta când ai fost mic. (Șezătoarea râde.)

Florica: Mitruț, ar hi bun slugă la moșu'... Ți l'ar îmblânzi ca pe un sfânt din icoană. (Șezătoarea șopotește.)

Mitruț: Aș ști io cum să-l iau pe moș Florea!

Gafia: Ai ști cum s'o iei la sănătoasa?...

Mitruț: Uitați (arată fluterul) cu ce l'aș îmblânzi pe dumnealut. Io știu că are un suflet de aur, care se tochește de dragu' horilor.

Florica: Asta-l adevărat... Da' dacă nu-i găsești vola, apoi: fugiți plectoare, că vă prind... Te face, de nu ști pe unde să ieși din casă... (Șezătoarea râde.)

Mitruț: Mi-o spus mie tata, că-l cunoaște mai din tinerețe. Zice, că om așa avan n'o fost în zece sate. Toată lumea-l cinstea, dar'

și tremura de mânta lui. De-atunci i se zicea stâlpul satului.

Florica: Și care i-ai doini-o, Mitruț?

Mitruț: Aia cu care-o câștigat tata o oaie dela moș Florea...

Fete, feciori (grăbiți): Care-i aia, Mitruț?... Care-i aia?

Mitruț: Asta, care să hie?... (Cântă din fluier, o doină. Fetele se oprese din lucru, feciorii ascultă liniștiți. Se aude câte-un oftat. Când doina încetează, toți rămân duși cu gândul.)

Florica (oftând): Cu de ăstea îl duci pe moșu' nouă țări...

Mărioara (către Florica): Da' tu, ce-ai putut păți, așa, lucru' mare?

Florica: Numai așa v'o spun dacă tăceți, să se audă musca 'n pod.

Feciorii (făcând ea musca): sz... sz... szszsz.

Gafia: Auzi-o, cum se ciartă cu bărbatu-șo, în juru' slăninei. (Șezătoarea râde.)

Florica: M'o 'mpins păcatu' și-am cântat o cântare, ce-am auzit-o dela Safta lu' Avrămuț... Și moșu' 'n casă... Doamne, ce mi-a făcut!... Să mă alunge din casă, nu altceva... „Ce spurcăciune-i asta?“... Io, am înlemnit de frică. (Ostează.)

Fete, feciori: Și ce-ai cântat, Florico?

Florica: Nu vă spun... Mi-e frică, să nu audă moșu'... Că, acum și pereții au urechi...

Gafia: O hi aia cu:

*Tune dracu 'n strada asta,
Pe-aici mi-o fugit nevasta.*

Un fecior (continuă cântând):

*Și cu mine și cu tine,
Numai să n'o știe nime,*

Un alt fecior:

*Și cu mine și cu altu',
Numai să n'o știe satu'.*

Florica (scuipând): Nu-i asta... Da' să vă hte rușine obrazului.

Mărioara: O hi aia:

*Sus pe bulevarde,
Numai damicele
Și tineri cu ele...*

Un fecior: Auziți, ce știu fetele noastre? Toate visează a domnișoare... Ce ne-'om face, fără ele?

Alt fecior: Ne-'om apuca noi de tors. (Șezătoarea râde. Un fecior lovește cu mâna fusul Gafiei. Fusul cade jos. Gafia îl ridică, supărată.)

Gafia (spre fecior): Mirosiți-ar mâna a rachiu, neastâmpăratule!

Florica: De geaba vă căsniți... Nu vi-l spun, și gata. Alteum, să și-i mănecă fript Safta lu' Avrămuț... Par'că satu' nost n'ar hi avut cântece destul de frumoase, o trebuit să ne-aducă pișigăiturile ei, pentru cariera, cât pe-aci, să rămân fără curte.

SCENA 2-a.

Marcu, Mitruț, Florica, Gafia.

Marcu (ostând adânc): Vă e ușor vouă, fetelor, că rămâneți acasă, în saf, cu oamenii... Da' mie și lui Mitruț, peste două săptămâni, cine știe pe unde ne va cântă cucu? (Ostează.) Het, hei, militărie, militărie, da' multă supărare mai bagi în lume! (Se ridică dela loc și trece lângă Mitruț. Il prinde pe după cap.) Ce zici la asta, măi, frate Mitruț?

Mitruț (ostând): Nu-mi mai pomeni, că mi se rupe sufletu'. (Se desface din mâinile lui Marcu și îmbrățișează fata de lângă el.) Dac'ar veni și asta cu mine, m'ar mai frage inima. (Fetele rîd, fectorii șoptesc între ei.)

Gafia: Zău, dacă te-ar lăsa, pe care ai alege-o, măi, Mitruț? (Toată șezătoarea-i atentă.)

Mitruț (ridicându-se, încrecat): Pe... pe.. pe... pe... (privește roată) pe... pe...

Florica (râzând): Fetelor, pe care vă chiamă: Pe-pe-pe? (Șezătoarea râde, glumește, șoptește.)

Mitruț (prefăcut): Zău, care vrea să vie cu mine? (Fetele se înțeleg prin semne și se ridică toate, dar pe rând.)

Fetele: Eu.. Și eu... Ba eu... Și eu... Și eu merg...

Mitruț (voios): Bine!... (Arată spre fiecare.) Tu-mi faci de mâncare... Tu-mi speli pușea!... Tu-mi coși mondu' l... Gafia-mi aduce cafeiu... Tu (arată) ieși la instrucție, în locu' meu... (Fălos.) Și Mitruț, numai așa o dă, ca un ghi-nărar... (Toți își reiau locurile, șed.)

Marcu (către Mitruț): Da' când va veni domn plotonier?

Mitruț (sare în sus, salută militărește): Trăiți, domn plotonier! Iertați, infanterist Mitruț Pârlit, numai o glumit. (Toată șezătoarea râde cu hohot. După ce se face tăcere, serios) Florico, ce mai serie fratele Traian?

Florica (ridicându-se): Bine că mi-ai adus aminte. (Pune lucrul la o parte)... Era să uit... (Seoate din sân o serisoare.) Chiar azi a nimerit cartea asta, dela el... S'auz!ți ce frumos serie!... Ascultați, să v'o cetese! (Fetele, feciorii se grămădese în jurul ei.)

Mitruț: Săracu' Traian... Azi-măine dau mâna cu el (ostează).

Florica (tare): Rămâneți la loc! Di-o cetesc, s'o auziți toți. (Fetele și feciorii se grămădesc în jurul Floriciei.) Dacă nu m'ascultați, n'o cetesc... (Vără serisoarea în sân.) Așaa... (Dă să se apuce de lucru. Fetele, feciorii se retrag la locurile lor. Numai Mitruț rămâne lângă Florica.)

Mitruț (Prinzându-o pe după cap): Lasă-mă numai pe mine, Florico!... C'apoi, zău, te iau cu mine, să-mi hi căpitanu' meu...

Florica: Dacă-i vorba de așa ceva, te las. (Zâmbitoare.) Numai cine o mai văzut, ca un soldat să ia pe-un căpitan pe după cap. (Il împinge frumușel în lături. Mitruț, eviincios, se lasă ferit și rămâne liniștit lângă- ea. Florica scoate serisoarea din sân și citește. Toată șezătoarea-i numai urechi.) Dragii și iubii mei de-acasă! (Se aud oftaturi.) Astăzi am liber în oraș. Folosesc timpu' să vă scriu mai multe noutăți. Nu știu cum, da' par'că mi-o trecut doru' de casă, ca și cum mi l'ar hi luat cu mâna. Pe-aiici e altă lume, nu ca pe la noi. Pe-aiici satele is ca orașele. Oamenii și în zi de lucrătoare se 'mbracă ca în Dumineci, de curat. Femeile și fetele is numai în ii cu altițe și nu

poartă nici una rochie ca pe la noi. Au un port frumos și vorbesc ca pe domnie... Să le tot ascuți și să nu-ți mai lei ochii de pe ele. Am fost într'un sat la horă. A fost ceva ca 'n povești. Pe-aiți nu se joacă ca pe la noi, ei tot numai un fecior și-o fată. Fecioru' învârtește fata, o bagă pe sub mână, apoi iar o învârtește de ți-e mai mare dragu'. Jocul îi zice Hățegana... Și feciorii se poartă cu fetele, ca domnii cu doamnele... Și tăt' satu' iese la horă. Chiar și domnii joacă cu fetele de plugari, cari sîs așa de albe și de frumoase ca și domnișoarele din oraș. (Toți se miră.) Și părintele era acolo și domnii învățători și domnu' notar și satu' întreg cu primar și bătrâni și tineri. Un domn ofițir încă o jucat e'o fată de plugar și nu i-o fost rușine. M'am gândit, că ce-ar zice lumea de pe la noi, să vadă așa ceva! Pe-aiți nu-i nici o mirare, când vezi doamne și domni îmbrăcați în haine ca chiborenii (plugarii). Așa ceva n'am văzut, de când mi-o deschis Dumnezeu ochii. Când o tras de-a vecernie, o plecat părintele satului înainte și tot satu' și hora după el. Și numai după ce-o ieșit din biserică, s'o apucat lumea iar la joc. Pe-aiți

să bea rachiu' numai cu păhăruju', cum bei leacu' și numai când muncesc mult. Dumineca și în sărbătorii nu intră țipente de om în birt, zic, că-i păcat. Și să vedeți ce mărhăi frumoase au! Și grajdu-i ca și casa. Lucră hotarul ca pe stratu' din grădina. Și fetele lucră la câmp ca și pe la noi și tot rămân albe și frumoase ca domnișoarele. Când mă prinde câte-uu dor de casă, mă gândesc: ce bine-ar fi să hie și pe la noi, ca ici. Acum nu vă mai pot scrie, că o venit sora și verișoarele unui camarad bun, care-i dintr'un sat aproape de oraș. Ne ducem eu toți la plimbare în oraș.

Gafia (intrerupând): Auzi, Mărioaro, poți tu ținea posturile, că Traian mănăcă plăcinte de pe la Sighiu.

Mărioara (oftează, fără să-și dea seamă. Șezătoarea râde).

Florica (cetind mai departe): Doie bună moșului, bunich i și la toți vecinii, verii și verișoarele. Ce mai face Mitruț, Mareu, Axente, Pavel și ceilalți feciori? Ați sămănat grâu? Vă dorește mult, al vostru fiu, nepot, văr și frate.

Fruntaș Dodu Traian.

(În timpul cetirii, fetele, feciorii se miră, fac semne, șoptesc.)

Mitruț (cu mâinile, sece la gură. Tare): Mă. frate Traian, așteaptă-mă să vii și io la primbare cu fetelea ălea frumoase! (Toji rād. Mitruț se face că pleacă, apoi se întoarce la locul lui.)

SCENA 3-a.

Cei de dinainte, *Ilie*.

Gafia (ștergându-se la ochi): Dai, că era să plâng de drag ce mi-o fost... (Către cei din jur.) Oare când o hi și la noi așa?

Florica: Moșu' zice, că și la noi o fost odată așa, cum serie Traian... Pe vremea Mimorandului...

Ilie: Cine-o jost ăla. Florico?

Florica: Asta o fost o adunare mare, când o băgat în temniță pe domnii noștri de român. Ne spune moșu', că s'o adunat românii din toată lumea și-or cântat Deșteaptă-te Române, de s'o cutremurat pământu'. Și s'or îmbrăcat domnii și doamnele numai țărănește, că s'o mirat o lume de portu' nost ăl frumos.

Mărioara: De ata ești tu tot în ile și că-trință?

Florica: Altecum nu mă sufere moșu' în casă...

Mitruț: Că zău bine v'ar sta la toate, ca Florichii (Fetele șoptese).

SCENA 4 a.

Cei de dinainte, *Doina*.

Doina: Ce mai șezătoare!? Fără horă, fără cântec. Ca într'un priveghiu... (zâmbind) Am dat în zodia bătrâneții, fetelor... Iar să încuiem șezătoarea c'o doină frumoasă de pe la noi... Care știți vreuna nouă?

Ilie: Io știu una...

Fetele (în cor): S'o auzim, *Ilie*... S'o auzim.

Ilie (Fără de-aștepta mult rugați):

La calu' bălan cu șeaua verde,

Ține-mi-l Doamne, nu mi-l pierde.

(Feciorii râd cu hohot. Fetele scuiă, rușinate.)

Doina: Țsta nu i cântec, îi numai batjocură!

Mărioara: Iar căutați unu' mai de dai Doamne și nu vă mai bateți joc și de sfințele noastre doine!

Ilie (rușinat): Iertați-mă, fetelor, numai am glumit.

Mărioara: Dacă vrem să ne găsească Traian altcum, de cum ne știe, n'avem decât

să ne îmbrăcăm cum ni-e portu' și să horim cum ni-s horele și am ajuns în rând cu lumea.

Un fecior (râzând răutăcios): De dragu' lui Traian, ce nu facem!?... Pentru fragă și frunza ți-e dragă!

Ilie: Ba zău, să him oameni... Dă cânt acum una, cum se cade. (Se cântă o doină din sat, de către toți. Un fecior o cântă din fluer, iar dacă se poate unul cântă din frunză.)

Doina (când se sfârșește cântecul, oftând): Țsta o fost în toată legea. O poate auzi ori și cine. Nime nu va zice, că nu-i ieșită din suflet de român. Acum numai de bulendrele (hainele) ăstea (arată) să ne mai despărțim și-apoi, las' de ne va întrece cineva. Că, zău, ne-am coreit portu' rău.

Florica (pușin răutăcioasă): Ai vorbit ca o preuteasă, Doino... Și eu sunt de părerea ta.

Gafia: Par'că numai voi?... Toate suntem de părerea asta.

Doina (ridicându-se): Atunci, fetelor, hai-deți să ne legăm, că de azi înainte nu vom îmbrăca decât haină românească.

Fetele (ridicându-se): Așa să hie!... Așa să hie! Și Dumnezeu să ne ajute! (Feciorii bat în palme.)

SCENA 5-a.

Cei de dinainte, baba *Lina*.

Lina (aduce dela vatră un blid cu porumb fiert, îl așează pe un scaun în mijlocul casei): **Luafi câte-o mână de porumb hiert... Dă mai desțepeniți gura.** (Fetele se îmbulzesc la blid. Fiecare ia câte-o mână de boabe și se întoarce la loc.)

Doina: **Să-ți hie pomeană, mătușo Lino!**

Gafia: **Și paus pe cealaltă lume...**

Un fecior (cu glas prefăcut): **Și ușa ra... chiului deschisă...** (Șezătoarea râde.)

Doina: **De unde ai luat, să nu se cunoască...** BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mitruț (glumind): **Cât am mâncat io, să-ți putrezească...** (După o scurtă pauză.) **Măi, ce fete harnice sunt la noi! O stat să mănec și blidu'. (Se uită în blid.) I au mâncat și șmalțu'...** (Spre feciori.) **Nouă ne-au lăsat cojile...**

Lina (dela vatră): **Nu vă supărați!... Mai are Lina și pentru voi.** (Mai aduce un blid cu porumb.) **Așa!... Acum, să vă văd și pe voi, măcinând din măsele.** (Feciorii se rânduiesc la blid. Iau câte o mână și se refrag, mâncând.)

Florica: **Par'că n'afl mai mâncat, de când e lumea.**

Gafia: Au flămânzit de atâta joc, ce ne-au jucat.

Doina: Lăsați-i, fetelor, că au ghift în picioare! Nu se pot îndoi...

Mitruș (Sare drept în mijlocul camerei): Praștia voastă de fete!... Da' până când, tot așa, cu batjocura? (Trage pe Doina în mijlocul casei.) Acum, să te ții,... Doino... Zi, măi ăla, din fluier!... Să-i arăt io ghift! (Cineva, dintre feciori, cântă o învârtită din fluier.)

Mitruș (învârtind fata):

Ui, așa se joacă fata,

Și la stânga și la dreapta...

Ilie (ridicându-se, ia la joc pe Gafia. Chiuite.)

Săriți sdrențe orășenești,

Că de lelea rămâneți!

Marcu (se ridică și el): D'apoi io nu-s pui de român? (la pe Mărioara la joc. Chiuite.)

Cucuruz cu frunza 'n sus,

Țueu-i ochii cui te-o pus,

Că te-o pus în zi cu soare

Să te mânc în șezătoare.

(Fetele, feciorii râd. Jocul continuă tot mai eu joc. Feciorii strigă, diferite strigături.)

Florica (oprindu-se din lucru): D'apoi, ce-i asta? Pe mine nu mă joacă nime. (Prefăcută.)

Numai eu rămân nemăritată? (Se preface, că plânge.)

Un fecior (mai neîndemânatie): Nu plânge, fă, că te joc io...

Florica (râzând): Fetelor, mi-am căpătat și eu drăguț... Acum nu mai schimb cu nime. (Șezătoarea râde.)

Feciorul (neîndemânat, către Florica): No, hai să te joc!

Florica (prefăcută): Cum să nu ghitu?! (Se ridică ștremgărește și se face a schiopa. Joacă schiopătând. Feciorul împedecă pe ceilalți.)

Mitruș (chitue) Central University Library Cluj

*Joacă schiopa cu netotu'
Și ne opăcește jocu'.*

Ilie:

*Cât e schiopa de schiopată,
S'ar vrea și ea măritată...*

Mărcu:

*Suflă mândra greu din chiept,
C'o mâncat mult porumb hiert.*

Doina (vrând se scape din mâinile lui Mitruș):
li destul, că nu mai pot... Cad de pe picioare...

Fetele, feciorii (cari nu joacă): N'o lăsa,
Mitruș!... Arată-i, că n'ai ghift în picioare...

Mitruț (învârtindu-o, fără voie): **Lăsați-o numai pe mine!** (Joacă mai departe.)

*Io nu vreau, da' mândra vrea,
Nu mă pot scăpa de ea...*

Gafia: Mai răsuflă, măi, ăla cu fluteru', că ne uscăm de sete. (Dă să scape, lile n'o lasă.)

Ilie (învârtindu-o): Stăi, să-mi iese romantizmu' dela inimă. (Chiuie.)

*Is beteag, beteag de moarte,
Și-aș mânca, mânca de toate...*

Mărioara (vrând să scape din joc): Se luminează de ziuă, săracele de noi, când să ne mai hodinim?

Marcu:

*Lasă-mă și nu-mi da pace,
Joacă-mă, c'așa îmi place...*

Fetele (cari sunt în joc): **Îi destul!... Îi destul!... Să mergem acasă!**

Feciorii (din joc): **Până mâine, mai rămâne.** (Joacă mai departe.)

Mitruț: Zi, măi, zi! (Fetele și feciorii, cari nu joacă se strâng roată în jurul celor, cari joacă.)

- N'o lăsa, l'le!
- Ține-te, Marcule!
- Nu te da o parte, Mitruț!

Florica: Eu par'că trag un târn după mine!

Mărioara: Destul, țigane, din vioară!
(Fluierul încetează. Jocul se oprește. Fetele își aduc năfrămile și părul în ordine. Feciorii se șterg de sudori.)

Mitruț: Ce ziceți, fetelor?

Florica: Adevărați români! Era să ne omoriți cu dragostea.

Mărioara: Să mai spună Tratan, că-i mai bine prin alt loc...

Florica (insuflețită): Acum numai portu' să ni-l schimbăm... Apoi putem zice, că-i ca pe vremea Mimorandului, când era moșu' tinăr..

Mitruț (tare): Asta, numai voi, fetele, o puteți face.

Fetele (în cor): O s'o și facem!

Feciorii (în cor): Trăiască fetele noastre!

Gafia (gătindu-se de casă): Fetelor, de Paști, la horă, toate, numai în alțițe și cătrinte... Acum acasă!... C'o venit moș lene, pe la gene. (Toți râd, pregătindu-se de casă.)

Mitruț (tare, ridicând pumnul în sus): Cine ce și-o pierdut? (Fetele, feciorii se caută. Pe urmă, glumind.)

Florica: Eu mi-am pierdut rochia, da' nu vreau s'o mai găsec...

Mărioara: Eu mi-am pierdut ziua de azi, că n'am lucrat nimica.

Gafia: Eu? Ziua de ieri, dar n'o mai caut.

Marcu (tare): Io mi-am chierdut inima, da' v'o las, vouă, fetelor, și mă duc acasă, fără ea.

Mitruț (deschide pumnul): Cine o chierdut o ni... ni... nimica mare și rotundă? (Răs.)

Fetele (ieșind câte una): Noapte bună, mătușe-o Lină!

Feciorii (ieșind): Nu plânge mătușe-o, că mâine seară venim iară.

Lina (petrecându-i până în tindă): Noapte bună; să v'aducă Dumnezeu în pace!

(Cortina.)

ACTUL III.

Acțiunea se petrece la hora satuii, afară, sub cer liber. Fetele, feciorii în costume naționale, afară de Mia și Saveta, cari poartă rochii. Jur-împrejur bănci lungi, pe cari sed bărbați, femei, bătrâni, bătrâne. La ridicarea cortinei, pe scenă, nu sunt decât doi muzicanți, cari își instrunesc viorile.

SCENA 1.

Muzicantul I, Muzicantul II, popor.

Muzicantul I (privind în sus): Doar' nu va ploua și azi? Să cântăm iar' de geaba ca Duminecă?! (Își face cruce) Mai ține, Doamne și cu oamenii săraci! (Din depărtare se aude un marș ostășese, apropiindu-se.)

Muzicantul II (ascultând): Auzi, că vin feciorii. Oare cine-i azi vătavu', care să ne strângă părăluțele?

Muzicantul I: Mitruț al Susanei... (Întorcându-se spre locul de unde vine cântecul.) Uite-i aci... Să le prindem cântecul. (Muzicanții cântă marșul. Feciorii, în rânduri de câte doi, intră pe scenă ocolindu-o de două ori. Apoi se oprese, îngrămădiți spre fund. După ei năvălesc fete, femei, bătrâni, bărbați. Fetele se trag spre stânga feciorilor. Femeile, bărbații ocupă grăbiți locurile pe bănci. Marșul încetează. Mia și Saveta se îmbulzesc printre fete, întreabă de una, alta. Fetele costumate se feresc și nu-și prind vorbă cu ele.)

SCENA 2-a.

Ilie, Mitruț, Mia, un fecior.

Ilie (ieșind din rând): Hai, vătave, dă drum muzicanților, să cânte... Mă arde su' căl-

câte... (Privind spre fete.) Când văd așa fete frumoase!? (Se apropie de ele.) De unde sunteți, fetelor? Mânca-v-aș buzele... De-ar hi și pe la noi așa fete frumoase, m'aș hi înșurat de mult! (Lumea râde, face haz, fetele s'arată încrezute.)

Mitruț (spre Ilie): Mai încet cu dragostea, că s'aprinde pajiștea. (Spre feciori.) Intâi plata pentru muzicânți, băieți... Cum îi văd, ăștia n'or mâncat de-o săptămână... De nu le plătim, ne lasă la mijlocu' postășii...

Un fecior (glumeț): Intâi lucru, pe urmă plata.

Mitruț: Așa ne-a fost tocmeala... (Intinde pălăria.) De tot capu' zece lei... Dați, dați, nu vă rușinați!

Ilie (aruncând banii în pălărie): Ține-aici paralele!... (Face ponturi de joc.) Să scot ghiftu' din chicioare. (Fetele râd, se sbenghiuesc.)

Un fecior: Și fetele să plătească. (Se ascunde rușinat.)

Mitruț: Ba: fetele ne dau câte-o săruțare... (Feciorii pun banii în pălărie, toți.)

Feciorii (în cor): Bine, bine!... Așa să hie!

Ilie (făcându-se, că pune banii în pălărie): Dacă-i așa, io mai dau de toată fata, câte 10 lei.

(Se face a numără în pălărie, voios.) Ține-te, Ilie, ai plătit zece sărutări...

Mia: Ba, mai puneți pofta 'n cui...

Ilie (cătră Mitruf): Adă-mi zece lei înapoi...
Pe Mia n'o sărut, că-i cu rochie.

Mia (rușinată): Și ce-i dacă-s în rochie?

Un fecior: Rochiile să le poarte cin' le-o scornit... Nouă ne plac poalele albe și cătrințele 'nflorate...

Ilie (glumind, spre Mitruf): Încă zece lei înapoi. Mai văd una în piele de bivoliță. (Râs. Mitruf numără banii muzicanților. Aceștia mulțumesc cu plecăciuni.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA 3.a.

Ilie, Mitruf, un bărbat, un fecior.

Un bărbat (ridicându-se sus, spre feciori): Măi, feciori, nu faceți fetele de rușine... Nu v'aprindeți paie 'n cap!... 'or auzi părinții și... să nu dați de dracu'...

Mitruf (spre bărbat): Nene lancule, nu pune gaz pe foc! Las', că știm noi ce știm... Și ce vrem noi, o să-ți placă și dumnitale.

Ilie: Nu mai putem cânta ca priveghitoarea și să ne purtăm ca cioara,

Bărbatul : Apăi dacă n'or avea bghietele fete... Se poartă și ele, cum ne-am purtat de când e lumea... Cum s'or pomenit, așa se poartă.

Mitruț : Ba, mai bine zî, nene lancule, că la noi, în saf, totdeauna trebuie să hie și câte-o uscătură... Când satu' zice: da, ei să spună: ba!

Un fecior : Acum odată tot satu' va trebui să hie una cu noi...

Feciorii : Așa-i, așa-i!

Un fecior : Cui nu i place, n'are decât să plece dintre noi. (Mia și Saveta plâng.)

Bărbatul : V'ați strâns în horă de veselie și faceți fetele să plângă... Nu-i frumos, ce faceți.

SCENA 4-a.

Ilie, Mitruț, un fecior.

Ilie (spre Mitruț) : Destul din cioro-voro! Vătaavule, deschide hora, e'am răcit la opinci.

Mitruț (spre muzicanți) : Lă ună arm'! Tra-geți: Hora mare! (Spre fete și feciori): Știți ce-am hotărît! Tot natu' să se țină de vorbă. (Muzicanții cântă hora. Feciorii echiuiesc veseli, prind

câte-o față de mână și intră în horă. Numai Mia și Saveta, nu. Ele stau rușinate la o parte... Mitruț conduce hora.) La dreapta!.. Așa, flăcăi, așa... La stânga!.. Înainte'... La mijloc!... Îndărăpt... și mai cu joc!... (Jocul continuă. După un timp.) Destul, măi! Ajunge din postată... (Muzica și jocul încetează.)

Zi țigane învârtita,

Să-mi scutur de praf iubita. (Muzicanții cântă Învârtita. Feciorii intră cu câte o față în joc.)

Ilie (chiuind):

Asta-i față de român,

Are două mere 'n sân.

De mi-ar da merele mie

Aș lua o de soție...

Un fecior :

Place-mi iia cu altițe

Și obrazii cu gropițe.

lia eu i-aș săruta,

Gropițele le-aș mânca.

(Mia și Saveta se retrag de pe scenă, rușinate. Femeile, bărbații șoptesc, vorbesc, elatină din cap, fac semne.)

Un fecior (băgând de seamă dusul fetelor):

Săriți iute, măi, feciori,

Că ne-au sburat două ciori.

Ilie :

*Las' să sboare, frăţioare,
Să se schimbe 'n vrăbioare...*

Mitruţ (oprindu-se, ridică mâna spre muzicanţi) :
O leacă de repaus, să-şi tragă fetele sufletu'.
(Muzica încetează. Feciorii se trag la locul lor, glumind, şoptind. Fetele la fel.)

SCENA 5-a.

Gafia, Doina, Mărioara, un fecior.

Gafia (spre celelalte fete): Oare ce-i cu Florica, de nu vine?... N'o hi bolnavă, fetelor?

Doina: Mai ştii? Că, doar, rău' vine, când nici nu gândeşti...

Mărioara (cam ruşinată): Ba, vine şi ea... cu... Traian... O venit şi el la concediu... (Mândră.) Ît caporal.

Gafia (grăbită): L-ai văzui, Mărioaro?

Doina: De aceea eşti tot voie bună?

Mărioara (cu ochii în pământ): A intrat aseară pe la noi...

Gafia (răutăcioasă): Nu şi-o adus vre-una de pe-acolo, de unde îşi face milităria?

Mărioara (serioasă): O zis, că şi pe-acolo-i lumea ca şi pe la noi: şi mai bună şi mai

rea... (Rușinată.) Apoi, când mi-o văzut hainele
 ăstea... (Pleacă ochii în pământ.) l-o plăcut
 mult...

Gafia (spre feciori, tare): Mitruș, Ilie, Ni-
 colae! Ați auzit, că o venit Traian la con-
 cediu?

SCENA 6-a.

Cele dinainte, *Mitruș, Ilie, feciori.*

Mitruș (grăbit): Cine? Când?

Ilie (atent): Nu mi vine a crede. Ar hi dat
 puțin încoace, dacă venea.

Gafia (răspunzându-le): Auziți, că-i de teri
 în concediu...

Mitruș (tare, să audă toți): Dacă vine la horă,
 să-l primim ea pe un împărat... Să vadă cum
 ne-am schimbat, de când s'o dus dintre noi...

Ilie (spre fete): Fetelor, să nu-i spuneți, că
 sunteți dela noi... Să vedem, dacă vă cu-
 noaște?

Gafia (glumeață): Eu îi spun, că s fata das-
 călului din Poșteni...

Doina (mândră): Eu, că s domnișoara popii
 din Curmătură. (Fetele râd.)

Un fecior (privind într'o parte): Da' iacă-tă-l,
 că vine... Îi cu Florica... (Toți se ridică în vârful
 plecioarelor și privesc într'acolo.)

SCENA 7-a.

Mitruș, Ilie, Traian, feciori.

Traian (intră pe scenă în haine militare de caporal. Își ridică capela, strigând): Uraa!... Bine v'am găsit ai noștri!...

Feciorii: Uraaa!.. Uraaa!.. Ura!.. Trăiască armata și Traian!... (Se strâng și îmbulzesc în jurul lui Traian. Îi strâng pe rând mâna)

Mitruș (tare): Ne mai cunoști, Traiane? (Arată spre fete.) Dar' pe dumnilor?

Traian (mirat): V'ați schimbat, să nu vă mai cunosc (Spre fete.) Apoi, voi? Adevărate românețe... (Zărind pe femei și bărbați, îi salută militărește. Cu unii dă mâna.)

Mitruș (spre muzicanți): Acum o altă învățită!.. Să joace și domn caporal, Traian... (Spre Traian.) Mai știi ponturile, Traiane?... Acum, să te vedem...

Traian: Ce înveți în tinerețe nu uiți nici la bătrânețe... (Muzica cântă. Feciorii își caută soarele. Traian joacă cu Mărioara. Feciorul, care a avut pe Mărioara, ia pe Florica. Lumea din jur se ridică în picioare, vorbește, se miră, întreabă, șoptește, dă din cap, face semne.)

Mitruț (din joc, chiuite):

*Cine joacă și nu strigă
Face-i-s'ar gura strâmbă.*

Ilie (din joc, chiuite):

*Sub călcâiu' cizmei mele
Șede dracu' și-o muiere
Și mă 'nvață să fac rele.*

Traian (din joc, chiuite):

*Cât e țara n'am aflat
Fete ca la noi în sat.
Ba, mai sunt și 'ntr'alte sate,
Dară nu-s așa curate.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA 8-a.

Cei de dinainte, *Mia, Saveta.*

(Când jocul e în toi, zărește Mitruț pe Mia și Saveta, cari intră sfioase, îmbrăcate în frumoase costume naționale. Ele se trag la o parte. Mitruț face semn muzicanților să oprească. Când muzica încețază, Mitruț merge la cele două fete, le ia de mână și le aduce în mijlocul scenei. Spre cei din jur.)

Mitruț: Așa-i că le stă frumos?

Fetele, feciorii: Bravo, bravo... (Bat în palme.)

Mitruț (spre lanca): Ian' te uită, nene lanca!... Pentru ce era să ne încăierăm?!

lancu (Se ridică în picioare și, glumeț, amenință cu degetul spre cele două fete): **Ștrengărițelor!**... Dacă așa-t legea, de ce v'ați mai prefăcut?... Să-ți hi venit așa dela început... (Șede.)

Mitruș: Acum să le joc pe amândouă... Să nu rămână de pagubă. (Spre muzicanți.) Trageți-o, măi!... (Jocul reîncepe. Mitruș joacă cu Mia și Saveta.)

lancu (ridicat în picioare, tare): Bine faci, Mitruș, să nu hie supărare...

Mitruș (din joc, chiuie):

Decât una, mai bin' două,

Că cu două nu te plouă,

Da' cu una,

Totdeauna.

(Jocul continuă câva timp, apoi încetează. Feciorii se strâng în jurul lui Traian și vorbesc, întreabă, răspund, râd, șoptesc. Fetele în altă parte înconjoară pe Mia și Saveta cari par foarte mulțămite.)

SCENA 9-a.

Cei de dinainte, *muzicanții, lancu.*

Traian (apropiindu-se de muzicanți): Știti, voi, Haștegana? (Muzicanții răspund din eap, că da.) No, ian cântați-o! (Muzicanții cântă, dar n'o ni-

meresc.) **Nu-i bună!**... (Se fluieră melodia, muzicanții încearcă. După o vreme de încercare o prind bine. Cântă tot mai siguri. Când Traian e încredințat că melodia merge bine, face o închinăciune sorei sale Florica, chemându-o la joc. Aceasta se duce și joacă cu Traian, Hățegana. În jur fetele, feciorii privesc cu drag. Face semne, se miră, dau din cap, se bat în piept, mișcă din picioare. Femeile și bărbații, ureați pe bănci, asemenea Traian, tare.) **Intrați în joc, fraților!**... (Feciorii se îmbie unul pe altul. Cel dintâi intră Mitruț cu Mărioara, după ei Ilie cu Doina și alții. La început jocul e stângaciu. Traian vine la fiecare, le spune, îi îndreaptă, îi conduce. Înceetul cu înceetul jocul ia avânt, până ce merge bine. Iancu, însuflețit, sare în joc cu Mia. Feciorii chiuiesc, strigă. E veselie mare. Traian conduce.) **Înainte, la plăcinte!**... **Înapoi, la barabo!** Pe sub mână, că-i română!... Pe sub mână de trei ori, învârti-ți-le, feciori!

SCENA 10-a.

Cei de dinainte, *Florea*.

(Când jocul e mai cu joc, se arată Florea, bătrânul. Vine încet, răzimat în toiag. E în trecere spre biserică. De departe se oprește, pune mâna seică,

la ureche.): **Îmi pare mie, ori mă înșeală auzu'!** (Vine mai aproape, iar se oprește, pune mâna streșină la ochi.) **Îi vis ce văd sau îi aievea?... Ar hi o minune în satu' nost...** (Lăcrimează, se șterge cu batista la ochi.) **Ca pe vremea Mimirandului!** (Pornește încet. Când e în dreptul horei, muzica încetează, jocul se oprește ca la un semn. Feciorii salută cuvințios pe moș Florea, cu pălăriile. Femeile, bărbații se ridică în picioare. Traian, Florica, Doina vin la moșul lor și-i sărută mâna. Moș Florea, aproape plângând, strânge pe Traian în brațe, spunând tare.) **Să hi stâlpu' satului, nepoate!...** (Nepoții se întorc la joc, moș Florea salută lumea, fluturând pălăria. Apoi, pornind.) **Acum poți slobozi, Doamne, pe robu' Tău în pace, că văzurăm satu' pornit pe calea cea bună.** (Dispare pe altă parte.)

Un bărbat (ostând tare): **Să știți feciori, că om ca nenea Florea n'au prea fost în sat la noi... El a fost stâlpu' satului, în vremuri de primejdie...**

Feciorii: **Să trăiască!...**

Un fecior: **Și noi avem un stâlp, pe Traian...**

Feciorii (în cor): **Să trăiască!**

Traian (tare, ridicând capela în sus): **Să trăim cu toții, oameni buni!**

Voci: Trălasecă! Trălasecă! Divat!

SCENA 11-a.

Traian, Mitruț, lancu, cei de dinainte, afară de Florea.

Mitruț (spre muzicanți): Ziceți, muzicanți!...
Să nu se răcească!... Până 'n noapte să n'o slăbiți! (Muzica cântă Hăjiegana.)

Traian (pornind jocul cu Mărioara):

*Mândro, pentru dumneata,
Mă topesc ca cânepa,
Iar apoi de doru' tău,
Mă topesc ca inu 'n tău.*

(Jocul se întinde ca mai înainte. Feciorii chiuiesc, strigă diferite strigături. Când e jocul în toiu s'aud elopotele bisericii, sunând.)

Mitruț (oprește jocul și muzica, cu mâna): **Trage de-a vecernie...** (Muzica și jocul încetează. Feciorii și bărbații se descoper. Toată lumea în picioare se închină, făcând cruce.)

lancu (tare, oftând): **Doamne, ajută-ne!...** (Gătindu-se de plecare.) **Să trăiți, feciorii!... O fost ca 'n povești...**

Traian (tare): Acum tot natu' la sfânta biserică!

Mitruț (și el tare): Și după vecernie, toată suflarea îndărăpt, la Hărțăgana!... (Lumea se împrăștie. Fectorii chiulesc, strâng fetele de mijloc, le ciupesc. Acestea strigă puțintel, rîd, glumesc, vorbesc cu glas tare. Rînd pe rînd dispar de pe scenă.)

(CORTINA.)

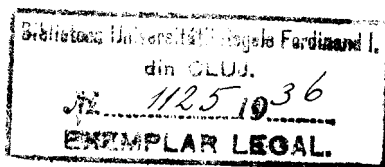
Cărți de acelaș autor.

1. *Pe drumuri bune, sfaturi pentru popor, în formă de poezii populare.* Ed. „Tip. Poporului“ Sibiu, 1918.
2. *Din zile mari, versuri patriotice, pentru talpa țării.* Ed. „Tip. Săteanului“, Sibiu, 1918.
3. *Din popor, „Biblioteca pop. a Astrei“ Nr. 93, anul X. Ed. „Astra“ Sibiu, 1920.* Luată de On. Minist. al Instr. între cărțile potrivite pentru bibliotecile școlare Nr. 5000/1923 Insp. Cluj.
5. *Între sat și oraș, schițe.* Ed. „Tipogr. Săteanului“, Sibiu, 1921. Luată de On. Minister al Instr. între cărțile potrivite pentru bibliotecile școlare. Ord. Dir. gen. Cluj Nr. 29.088/1922.
6. *Oameni de pe la noi, schițe din popor.* Ed. „Dacia Traiană“, Sibiu, 1925.
7. *Să nu mai spui la nime!* Comedie țărănească în 3 acte. Ed. „Dacia Traiană“,

Sibiu, 1926. (Jucată în foarte multe sate și pe scena Teatrului Național din Cluj, la 10 Maiu 1933.)

8. *Tot omenia-i mai tare*, comedie țărănească în 3 acte. Ed. „Astrei“, Sibiu, „Biblioteca pop.“ Nr. 213, anul 24. (S'a jucat în foarte multe sate. În Sibiu a fost jucată de către elevii Școalei țărănești, cu mare succes.)
9. *Stâlpii satului*, teatru sătesc în 3 acte. Ed. „Astrei“, Sibiu, „Biblioteca populară“, Nr. 222, anul 25.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Datorințele bunului român.

I. Ce este Asociațiunea „Astra“ ?

Este cea mai mare și cea mai veche societate românească din Ardeal, pentru răspândirea culturii în sânul poporului român.

II. Ce a făcut și va face Asociațiunea ?

1. A ajutat în timpuri grele, cu *burse*, tinerii români la învățătură de carte și de meserii. — 2. A înființat o *biblioteca centrală* în Sibiu. — 3. A înființat un *Muzeu* minunat, cuprinzând mai ales lucruri făcute de harnicele țărance române, dar și alte celea. — 4. A ținut zeci de mii de *conferențe* populare la sate și la orașe. — 5. A înființat *cursuri pentru analfabeți* (neștiutori de carte). — 6. A înființat *bănci populare și cooperative*. — 7. A tipărit, în zeci și zeci de mii de exemplare, *cărți de învățătură și petrecere pentru popor*. — 8. Tipărește revista „*Transilvania*“. — 9. A înființat *despărțăminte, cercuri culturale, biblioteci populare* la sate. — 10. A ajutat construirea de *Case naționale*. — 11. Ajută tipărirea unei biblioteci pentru cărturarii cu școală mai mare (de către Secțiile „*Astrei*“ din Cluj).

III. Ce trebuie să facă orice Român bun ?

1. Să se *inscrie membru* la Asociațiune (membru fondator 1000 Lei, membru pe viață 500 Lei, membrii activi 50 Lei). — 2. Cărturarii cu știință de carte mai multă să aboneze revista „*Transilvania*“ și să cumpere cărțile tipărite de Secțiile „*Astrei*“. Aceștia, și apoi lumea dela sate să cumpere broșurile din Biblioteca populară a „*Asociațiunii*“ (fiecare coală de tipar de 16 pag. 1 Leu, 50 coale cu 800 pag. 50 Lei).

**Să iubiți Asociațiunea „Astra“ — cetitori
români ai acestei cărți!**

**Dacă iubiți Asociațiunea aceasta, să știți
că lucrați pentru propășirea noastră, a tu-
turora!**

**„Astra“ vrea o țărănime sănătoasă, de-
șteaptă, vrednică, cu gospodării înfloritoare,
cu încrederea într'un viitor strălucit.**

Calea „Astrei“ duce spre mântuire!

Ultimele numere ale „Bibliotecii popo-
rale“ sunt următoarele:

Nr. 214. *Valorificarea muncii, raționali-
zarea gospodăriei țărănești.* Invățătură agri-
cole-economice, scrise în grai popular de
Gheorghe Brânduș.

Nr. 215--216. *Dragostea-pârdalnica!* (Nă-
ravuri mulerești.) Comedie populară în 4 acte
de *Iosif Gregor Tajovsky*. Tradusă din limba
slovacă de *Libușa Monasterianu*.

Nr. 217. *Noroc și veselie!* („Mărituța Sabie“
și alte schițe umoristice din viața poporului.)
De *Nicolae Lupu*.

Nr. 218. *Calendarul pentru popor al Aso-
ciațiunii pe a. 1935*, întocmit de *Horia Petra-
Petrescu*.

Nr. 219. *Povestiri istorice.* Din trecutul
românesc al Clujului, de *Ion Filimon*.

Nr. 220. *Munți, animale și pământ*, de
Ioan Pop-Reteganul.

Nr. 221. *Cântece oltenești*, adunate de
N. I. Dumitrașcu.